

ANALIZA TABLICA KONTINGENCIJE

TABLICA KONTINGENCIJE

- tablica koja u retcima i stupcima sadrži frekvencije atributivnih obilježja
- predstavlja empirijsku razdiobu frekvencija obilježja mjerenih nominalnom ili ordinalnom ljestvicom mjerenja

TABLICA S "JEDNIM ULAZOM" (1×k)

- opažanja su klasificirana samo po jednom obilježju

PRIMJER.

	GODINA STUDIJA						UKUPNO
	I	II	III	IV	V	VI	
BROJ STUDENATA	64	48	32	28	18	15	205

TABLICA S "DVA ULAZA" (r×k)

- opažanja klasificirana po više atributa
- opažanja iz više uzoraka klasificirana po kategorijama jednog atributa

2×2najjednostavnija tablica s "dva ulaza"

obilježje A	obilježje B		UKUPNO
	DA	NE	
DA	n_{11}	n_{12}	n_{1y}
NE	n_{21}	n_{22}	n_{2y}
UKUPNO	n_{x1}	n_{x2}	n_{xy}

- može se promatrati kao:
 - jedan uzorak (sa n_{xy} ispitanika)
 - dva uzorka (sa n_{1y} , n_{2y} ispitanika)

TABLICA S "DVA ULAZA" (r x k)

Stručna sprema	Spol		UKUPNO
	Muški	Ženski	
Nezavršena osnovna škola	4	27	31
Osnovna škola	12	35	47
Srednja škola	46	32	78
Viša škola/bakalaureat	12	25	37
Visoka škola/magisterij	52	18	70
Doktorat	11	4	15
UKUPNO	137	141	278

χ^2 TEST

- ocjena slaganja s poznatom razdiobom
- ocjena razlike razdiobe kategoričkog svojstva u nezavisnim uzorcima
- ocjena razlike dihotomnog svojstva u zavisnim uzorcima

χ^2 TEST ZA OCJENU SLAGANJA S POZNATOM RAZDIOBOM

- uz unaprijed poznatu razdiobu očekivanih frekvencija, test statistika

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(O_i - E_i)^2}{E_i}$$

gdje je: O_i opažena frekvencija
 E_i očekivana frekvencija
 k broj kategorija

ima χ^2 razdiobu s
 $df = k - 1 - m$ stupnjeva slobode

k ... broj kategorija
 m ... broj parametara u modelu koje treba procijeniti

za normalnu razdiobu: $m = 2$;
 $df = k - 1 - 2 = k - 3$

za binomnu: $m = 1$
 $df = k - 1 - 1 = k - 2$

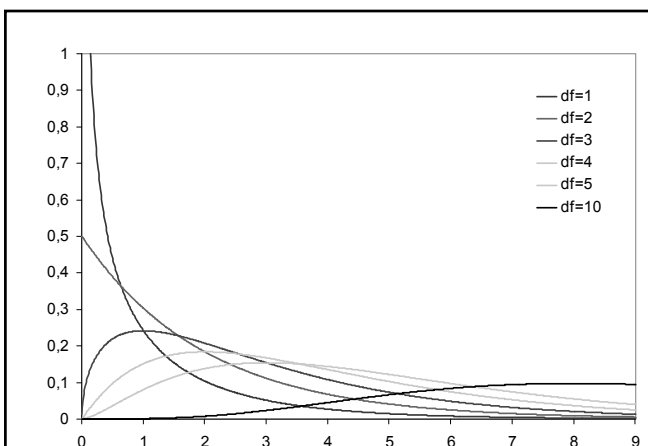
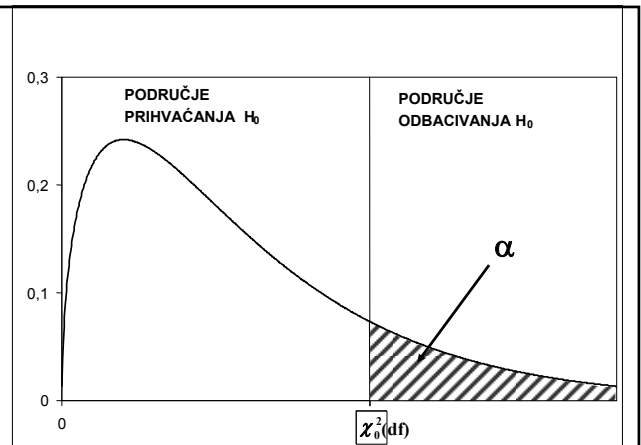
ako je zadana razdioba (ništa ne moramo računati iz podataka):

$m = 0$
 $df = k - 1 - 0 = k - 1$

- UZ
 H_0 ... nema razlike u razdiobi O_i i E_i

granični χ^2 za dani α i df
 za $\chi^2 > \chi^2_{\alpha} \Rightarrow P(\chi^2) < P(\chi^2_{\alpha})$ **ODBACI H_0**

$\chi^2 < \chi^2_{\alpha} \Rightarrow P(\chi^2) > P(\chi^2_{\alpha})$ **PRIHVATI H_0**

Križanjem dviju vrsta biljki dobivena je u sljedećoj generaciji ova razdioba opaženih genotipova:

Genotip	Opažene frekvencije
Aa	53
AA	23
aa	24

Odgovara li ova razdioba očekivanoj razdiobi 2:1:1 uz $\alpha = 0,01$?

genotip	O _i	E _i	O _i - E _i	(O _i - E _i) ²	$\frac{(O_i - E_i)^2}{E_i}$
Aa	53	50	3	9	0,18
AA	23	25	-2	4	0,16
aa	24	25	-1	1	0,04
					0,38

$$\chi^2 = 0,38 \quad df = 3 - 1 = 2$$

k \ α	0,01	0,02	0,05
1	6,635	5,412	3,841
2	9,210	7,824	5,991
3	11,345	9,837	7,815

za df = 2:

$$\chi^2_{(\alpha)} = \chi^2_{(0,01)} = 9,210$$

$$\chi^2 < \chi^2_{(0,01)} \Rightarrow P(\chi^2) > P(\chi^2_{(0,01)}) \quad \text{PRIHVATI } H_0$$

Kako dobiti točnu P vrijednost?

• kalkulator vjerojatnosti

- Excel
- WEB
- specijalizirani programi za analizu podataka

Excel

B4		fx =CHIDIST(B2;B3)	
	A	B	
1			
2	Vrijednost χ^2	0.38	
3	Broj stupnjeva slobode	2	
4	P vrijednost	0.826959	

<http://vassarstats.net/>

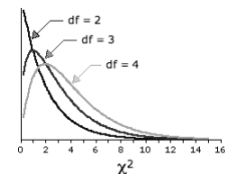
Calculators for Statistical Table Entries

z to P chi-square to P t to P r to P F to P
Fisher r-to-z transformation critical values of Q odds & log odds

For values of degrees of freedom (df) between 1 and 20, inclusive, this unit will calculate the proportion of the relevant sampling distribution that falls to the right of a particular value of chi-square. To proceed, enter the values of chi-square and df in the designated cells and click the «Calculate» button.

Chi-Square	df	P
0.38	2	0.826959

Calculate Reset

Entered values of df must be between 1 and 20, inclusive.

Statistica

MedCalc – radni list

Data		=CHIDIST(B1;B2)	
	A	B	
1	Chi	0.38	
2	Df	2	
3	P	0.826959134	
4			
5			
6			

Izveštavanje rezultata

"Nije uočena razlika između razdiobe opaženih genotipova i očekivane razdiobe 2:1:1 (χ^2 test, $P = 0,827$)."

ili

"Nije uočena razlika između razdiobe opaženih genotipova i očekivane razdiobe 2:1:1 ($\chi^2 = 0,380$, 2 stupnja slobode, $P = 0,827$)."

χ^2 TEST ZA NEZAVISNE UZORKE

postupak:

- formirati tablicu kontingencije (r x k)
- na osnovu postavljene hipoteze izračunati očekivane frekvencije
- test statistika dana je sa:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^k \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

gdje je: rbroj redaka
kbroj stupaca

ima χ^2 razdiobu s

df = (r - 1) · (k - 1) stupnjeva slobode

VAŽNE NAPOMENE:

- u tablicu smijemo unijeti **SAMO APSOLUTNE FREKVENCIJE**
- uzorci moraju biti **nezavisni**
- u **2 x 2** tablici:
 - **NITI JEDNA** očekivana frekvencija **ne smije biti < 5**
 - Yatesova korekcija (umanjiti svaku razliku O - E prije kvadriranja za 0,5) ili "N-1" Hi-kvadrat test (modificirana kratka formula)
- ako je u r x k tablici E < 5 u više od 20 % polja, **NE MOŽEMO KORISTITI χ^2 TEST**
rješenje:
 - spajanje susjednih razreda (frekvencija susjednih polja)
 - Fisherov egzaktan test

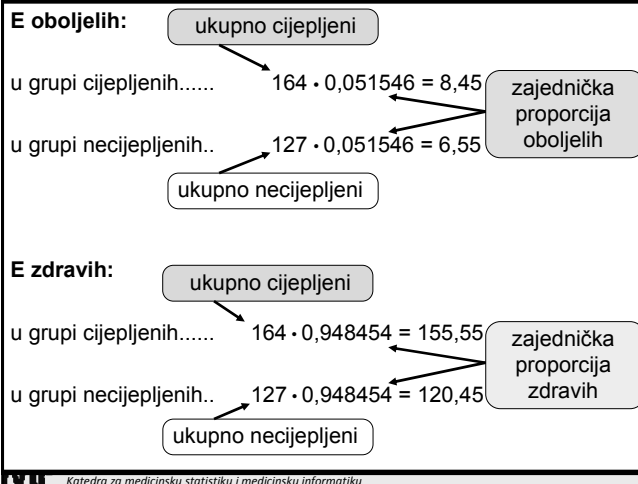
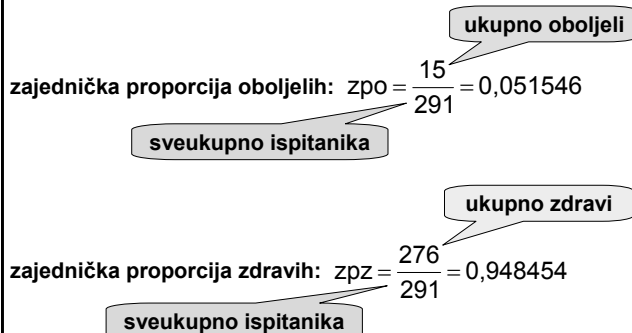
Pri istraživanju djelovanja nekog cjepiva, opažena je sljedeća učestalost oboljenja kod određene grupe ljudi:

	Cijepljeni	Necijepljeni	Ukupno
Oboljeli	5	10	15
Nisu oboljeli	159	117	276
Ukupno	164	127	291

Postoji li povezanost između učestalosti bolesti i cijepljenja (je li učestalost bolesti različita kod cijepljenih i necijepljenih) uz $\alpha = 0,01$?

H_0 učestalost je ista kod cijepljenih i necijepljenih

iz $H_0 \Rightarrow$ proporcije oboljelih trebaju biti jednake u obje skupine

	Cijepljeni		Necijepljeni		Ukupno
Oboljeli	5 (8,45)	10 (6,55)	15		
Nisu oboljeli	159 (155,55)	117 (120,45)	276		
Ukupno	164	127	291		

*

MF Medicinski fakultet Osijek
Katedra za medicinsku statistiku i medicinsku informatiku 25

O _i	E _i	O _i - E _i	(O _i -E _i) ²	(O _i -E _i) ² /E _i
5	8,45	-3,45	11,9025	1,41
10	6,55	3,45	11,9025	1,82
159	155,55	3,45	11,9025	0,08
117	120,45	-3,45	11,9025	0,10
				$\chi^2 = 3,41$

Yates-ova korekcija:

O _i	E _i	(O _i - E _i) _{corr}	(O _i -E _i) _{corr} ²	(O _i -E _i) _{corr} ² /E _i
5	8,45	-2,95	8,7025	1,03
10	6,55	2,95	8,7025	1,33
159	155,55	2,95	8,7025	0,06
117	120,45	-2,95	8,7025	0,07
				$\chi^2 = 2,49$

MF Katedra za medicinsku statistiku i medicinsku informatiku

$\chi^2 = 2,49$
za $\alpha = 0,01$ i $df = 1$: $\chi_{0,01}^2 = 6,635$
 $\chi^2 < \chi_{0,01}^2 \Rightarrow P > 0,01$
 \Rightarrow ne postoji povezanost između učestalosti bolesti i cijepljenja

α	0,01	0,02	0,05
1	6,635	5,412	3,841
2	9,210	7,824	5,991
3	11,345	9,837	7,815

χ^2 RAZDIOBA

MF Medicinski fakultet Osijek
Katedra za medicinsku statistiku i medicinsku informatiku 27

točna P vrijednost.....

B4		fx =CHIDIST(B2,B3)	
	A	B	
1			
2	Vrijednost χ^2	3.41	
3	Broj stupnjeva slobode	1	
4	P vrijednost	0.064802	bez korekcije

B4		fx =CHIDIST(B2,B3)	
	A	B	
1			
2	Vrijednost χ^2	2.49	
3	Broj stupnjeva slobode	1	
4	P vrijednost	0.114572	s korekcijom

MF Medicinski fakultet Osijek
Katedra za medicinsku statistiku i medicinsku informatiku 28

2 x 2 tablice – kratka formula za χ^2 test
- za tablicu 2 x 2 sa sljedećim oznakama:

Obilježje A	Obilježje B		UKUPNO
	0	1	
0	a	b	m
1	c	d	n
UKUPNO	r	s	N

$$\chi^2 = \frac{N(ad - bc)^2}{mnr}$$

MF Medicinski fakultet Osijek
Katedra za medicinsku statistiku i medicinsku informatiku 29

"N - 1" χ^2 test

Obilježje A	Obilježje B		UKUPNO
	0	1	
0	a	b	m
1	c	d	n
UKUPNO	r	s	N

$$"N - 1" \chi^2 = \frac{(N - 1)(ad - bc)^2}{mnr}$$

MF Medicinski fakultet Osijek
Katedra za medicinsku statistiku i medicinsku informatiku 30

χ^2 test (kratka formula) i "N - 1" χ^2 test za podatke iz primjera

	Cijepljeni	Necijepljeni	Ukupno
Oboljeli	5 (a)	10 (b)	15 (m)
Nisu oboljeli	159 (c)	117 (d)	276 (n)
Ukupno	164 (r)	127 (s)	291 (N)

$$\chi^2 = \frac{N(ad-bc)^2}{mnr s} = \frac{291 \cdot (5 \cdot 117 - 10 \cdot 159)^2}{15 \cdot 276 \cdot 164 \cdot 127} = \frac{293917275}{86227920} = 3,409$$

$$\begin{aligned} \text{"N-1" } \chi^2 &= \frac{(N-1)(ad-bc)^2}{mnr s} = \frac{290 \cdot (5 \cdot 117 - 10 \cdot 159)^2}{15 \cdot 276 \cdot 164 \cdot 127} = \\ &= \frac{292907250}{86227920} = 3,397 \end{aligned}$$

točna P vrijednost.....

B4		=CHIDIST(B2;B3)
	A	B
1		
2	Vrijednost χ^2	3.409
3	Broj stupnjeva slobode	1
4	P vrijednost	0.064842

kratka formula

B4		=CHIDIST(B2;B3)
	A	B
1		
2	Vrijednost χ^2	3.397
3	Broj stupnjeva slobode	1
4	P vrijednost	0.065315

"N - 1" χ^2

MedCalc – za tablice 2 x 2 koristi "N - 1" χ^2 test

Izvjštavanje rezultata

"Nije uočena povezanost učestalosti bolesti i cijepljenja (χ^2 test, P = 0,065)."

ili

"Nije uočena razlika razdiobe obolijevanja u skupinama cijepljenih i necijepljenih ispitanika (χ^2 test, P = 0,065)."

Izvjštavanje rezultata

"Nije uočena povezanost učestalosti bolesti i cijepljenja ($\chi^2 = 3,397$, 1 stupanj slobode, P = 0,065)."

ili

"Nije uočena razlika razdiobe obolijevanja u skupinama cijepljenih i necijepljenih ispitanika ($\chi^2 = 3,397$, 1 stupanj slobode, P = 0,065)."

χ^2 TEST ZA ZAVISNE UZORKE (McNemarov test)

- testiranje značajnosti razlike (ili vjerojatnosti povezanosti) između podataka dobivenih na uzorcima parova

$$\chi^2 = \frac{(|b-c| - 1)^2}{b+c}$$

Yatesova korekcija

b, c frekvencije parova koji se ne slažu po prisutnosti obilježja

OBILJEŽJE A		UZORAK I	
		DA	NE
UZORAK II	DA	a	b
	NE	c	d

Skupina od 75 bolesnika praćena je tijekom 20 godina. Ispitanici su s obzirom na težinu svrstani u skupinu normalne i prekomjerne (overweight) težine.

TEŽINA		Nakon 20 godina		Ukupno
		Normalna	Prekomjerna	
Na početku	Normalna	26	14	40
	Prekomjerna	3	32	35
Ukupno		29	46	75

Je li se težina ispitanika promijenila tijekom promatranog perioda uz $\alpha = 0,05$?

McNemarov test – pomoću tablica

$$\chi^2 = \frac{(|14 - 3| - 1)^2}{14 + 3} = \frac{10^2}{17} = 5,882$$

df = 1, $\alpha = 0,05$

$$\chi_0^2 = 3,841$$

$$\chi^2 > \chi_0^2 \Rightarrow P < 0,05$$

k \ α	0,01	0,02	0,05
	1	6,635	5,412
2	9,210	7,824	5,991
3	11,345	9,837	7,815

točna P vrijednost.....

• za $\chi^2 = 5,882$ i 1 stupanj slobode:

B4		fx = =CHIDIST(B2;B3)	
	A	B	
1			
2	Vrijednost χ^2	5.822	
3	Broj stupnjeva slobode	1	
4	P vrijednost	0.015827	

MedCalc – McNemarov test (binomni egzaktni test)

McNemar test (paired proportions)

2x2 table

	Pos.	Neg.	
Pos.	26	14	53.3%
Neg.	3	32	46.7%
	38.7%	61.3%	

Results

Difference	14.67%
95% CI	2.98% to 20.94%
Exact probability	P = 0.0127

Comment:

Buttons: Clear, Test, Exit

Izveštavanje rezultata

"Težina ispitanika se promijenila tijekom promatranog perioda (McNemarov test, P = 0,013)."

ili

"Težina ispitanika se promijenila tijekom promatranog perioda (razlika proporcija 14,7 %, 95 % raspon pouzdanosti od 3,0 % do 20,9 %, McNemarov test, P = 0,013)."